

Євгенія Процько

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ БЕЛЬГІЇ

Сучасний європейський освітній простір перебуває у стані динамічної перебудови, мета якої – оптимізація системи професійної освіти та пошук шляхів її удосконалення, беручи до уваги специфіку системи освіти певної європейської держави. Тому таким актуальним на сьогодні є вивчення досвіду реформування освіти країн ЄС для української системи освіти в умовах євроінтеграції.

У своєму дослідженні ми звертаємо увагу на систему професійної підготовки вчителів Бельгії, оскільки саме ця країна є новатором з питань модернізації системи професійної освіти. Вищі навчальні заклади країни гарантують своїм студентам великі можливості для здобуття педагогічної спеціальності та рівня компетентності, який є достатнім для професійної діяльності.

Ступенева структура професійної освіти Бельгії, її міжнародна орієнтація, децентралізація системи управління, передача повноважень при вирішенні освітніх питань з державного на регіональний рівень, ефективні академічні програми, складені, беручи до уваги міждисциплінарний та компетентісний підходи до організації освітнього процесу та чіткі стандарти для здійснення контролю якості освіти, свідчать про зрілий та функціональний апарат сектору професійної педагогічної освіти, який здатний підготувати компетентного фахівця у сфері освіти у відповідності до сучасних вимог європейського та світового ринку праці.

Питання дослідження професійної підготовки вчителів у Бельгії є відкритим на сьогодні. Вивченням професійної підготовки європейських країн та Бельгії зокрема займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Ю. Закаулова звертала увагу на систему професійної освіти Бельгії в умовах євроінтеграції. О. Фучила досліджувала професійну освіту дорослих. Польський вчений Я. Морітз присвятив своє дослідження системі професійної підготовки вчителів у Польщі. Теорією професійної освіти також займалися: В. Афанасьєв, В. Беспалько, Н. Бідюк, Л. Герасіна, І. Зязюн, Т. Завгородня, А. Кузьмінський, А. Лігоцький, Л. Хомич та ін.

Мета цієї статті полягає у визначенні особливостей та специфіки професійної підготовки вчителів у Бельгії.

Освіта кваліфікованого спеціаліста у сфері освіти починається ще у період здобуття початкової освіти, коли він освоює ази спілкування, пізнання, незалежного судження й отримує основи знань [6]. У період середньої та середньої професійної освіти учень визначає для себе навчальний напрям, згідно з яким він бажає здобувати спеціальність. Під

час здобуття вищої освіти студент має можливість обирати між вищою професійною освітою, яку забезпечують в Бельгії вищі навчальні заклади не університетського рівня, й вищою професійною освітою академічного рівня, яку пропонують університети.

У цьому контексті варто звернутися до історії. Становлення професійної освіти Бельгії відбувалося у складних умовах. В часи, коли країна була частиною Нідерландського Королівства (до 1830 р.), уряд намагався вирівняти структуру навчання, спеціалізованої підготовки вчителів, розроблялися нові навчальні програми. Коли Бельгія стала незалежною державою ситуація у сфері освіти значно погіршилася через обмеження матеріальних коштів на утримання закладів освіти та впливу церкви, яка повсякчасно перешкоджала розвитку освіти [3].

Основні реформи у системі професійної освіти відбулися в 1860–1960 рр:

- визначений термін обов'язкової освіти, який складав 12 років;
- введена система індивідуального оцінювання;
- визначений перелік кваліфікацій та навчальних дисциплін;
- визначений термін здобуття середньої професійної освіти, який складав 4 роки [1].

Специфікою вищої освіти є те, що вона організована лише двома спільнотами: фламандською і французькою, оскільки на території німецької громади існує недостатня кількість вищих навчальних закладів і студенти надають перевагу вчитися в сусідніх громадах або в Німеччині [5].

Відповідно до закону від 7 липня 1970 року всі вищі Бельгії поділяються на навчальні заклади університетського та не університетського типу (вищі школи, університетські інститути, навчальні центри тощо). У країні існує 17 навчальних закладів зі статусом університету, але які не мають повного набору навчальних дисциплін і не кваліфікуються як «наукові». До вищих навчальних закладів не університетського типу належать 60 вищів із терміном навчання від 2 до 5 років. Вищу педагогічну освіту у Бельгії можна отримати в університетах на факультетах підготовки вчителів (Брюссельський вільний університет, Гентський університет, Льєзький державний університет та Католицький університет в м. Левені, відділення психології та педагогіки) або в університетських коледжах (Інститут вищої педагогіки, Педагогічна вища школа та Автономний інститут).

Інша особливість вищої професійної педагогічної освіти Бельгії – наявність професійно-орієнтованих й академічно-орієнтованих курсів. Перші забезпечуються вищими професійними школами або університетськими коледжами, які надають майбутнім учителям спеціальність для роботи у школах одразу після закінчення. Академічно-орієнтовані курси забезпечуються університетами для студентів, які планують пов'язати свою майбутню професію із викладанням у вишах або з науковою діяльністю.

У системі педагогічної освіти увага спрямована на її гуманізацію та персоналізацію. Це означає, що центром для майбутнього вчителя стає учень, який потребує самовираження та самореалізації у системі навчально-

виховної діяльності.

Слід звернути увагу на той факт, що професійна педагогічна освіта Бельгії забезпечується тими вищими навчальними закладами, що надають диплом про завершену вищу освіту бакалавра професійного спрямування 180 + 60 кредитів (вищі професійні школи / університетські коледжі), диплом бакалавра академічного спрямування 180 кредитів (вищі професійні школи / університетські коледжі й університети) та диплом магістра 60–120 + 60 кредитів (університети).

Останнім часом в умовах євроінтеграції відбулися зміни у системі професійної підготовки вчителів. Зміни торкнулися фламандомовної спільноти Бельгії. Так перший цикл навчання для вчителів дошкільних закладів, початкової та середньої школи, що тривав 3 роки, у коледжах замінений курсом для здобуття бакалавра професійного спрямування обсягом 180 кредитів. Курс продовженого навчання для здобуття рівня бакалавра обсягом у 60 кредитів замінив однорічний курс поглибленого навчання для здобуття кваліфікації вчителя. Обсяг навчального курсу для майбутніх учителів старшої середньої школи в університетських коледжах становить 35 кредитів. Збільшується увага й до практичної частини навчальної програми – педагогічної практики. Виділяють додаткові години для навчання, яке вчитель поєднує з професійною діяльністю, з'являється тісна співпраця між загальноосвітніми школами, кафедрами підготовки вчителів вищої професійної освіти й науково-дослідним сектором [4].

Рис. 1. Зміни у системі професійної підготовки вчителів у фламандськомовній спільноті Бельгії

Характерною особливістю системи професійної педагогічної освіти є її прозорість та відсутність освітньої монополії – вона є максимально відкритою і доступною для будь-кого, хто має право здобути освіту. Дипломи, які видаються державними та приватними навчальними закладами, мають однакову освітню та правову цінність. Університети та вищі навчальні заклади не університетського рівня розглядаються рівноцінними за якістю освіти.

Велике значення надається перехідним програмам, які спрощують процес переходу від одного рівня освіти до іншого. Тут також варто говорити про співпрацю університетських коледжів з університетами, яка представлена функціонуванням так званих асоціацій (англ. – *associations*)

[4]. Головна мета співпраці – покращення якості вищої освіти через обмін професійним та педагогічним досвідом, розширення можливостей для продовження освіти при переході від однієї навчальної програми до іншої вже протягом першого року навчання. Вищі навчальні заклади удосконалюють, оптимізують зміст навчальних програм, спрощують систему переходу, що сприяє обміну між студентами [2].

Отже, в системі професійної педагогічної освіти Бельгії можна визначити наступні особливості:

- 1) чітка диференціація рівнів підготовки педагогічних працівників;
- 2) забезпечення неперервної педагогічної освіти без відриву вчителя від виробництва;
- 3) використання гуманістичного особистісно-орієнтованого, персоналізованого й компетентнісного підходів при підготовці майбутніх вчителів;
- 4) наявність трьох великих мовних регіонів, що зумовило утворення відповідно трьох незалежних системи освіти на голландській, французькій і німецькій мовах;
- 5) система вищої професійної освіти та підготовки фахівців у Бельгії є прозорою та максимально відкритою;
- 6) наявність професійно-орієнтованих й академічно-орієнтованих курсів при здобутті кваліфікації вчителя;
- 7) міжнародна спрямованість освіти.

У подальших дослідженнях передбачаємо вивчення питань використання бельгійського педагогічного досвіду у вітчизняній педагогічній науці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк М. В., Лещенко М. П., Магдач З. Т., Мукан Н. В. Education in Europe: the main features. Освіта в Європі: основні характеристики: навчальний посібник / ред. М. П. Лещенко. – Львів : Видавництво «Бескид Біт», 2008. – 244 с.
 2. Кучай, Т. Професійна освіта Бельгії в умовах євроінтеграції / Тетяна Кучай // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 135–140.
 3. Deraere M. Demythologizing the Educational Past: an endless task in history of education // Historical Studies in Education. – 1997. – № 9 (2). – P. 208–223.
 4. Higher Education in the Flemish Community of Belgium, the French Community of Belgium, Luxembourg and the Netherlands. – Expertisecentrum O&O monitoring van de Vlaamse Gemeenschap – the Flemish Ministry of Education and Training. – April, 2009. – 124 p.
 5. Schiffers, L. Structures of Education and Training Systems in Europe. Belgium. German-speaking Community 2009/10. / Leonhard Schiffers, Johanna Schröder. – Edition. European Commission. – Model of access: <http://www.eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/>
 6. Vanderbrouke F. Competences for the Knowledge Society: ICT in Education Initiative 2007–2009 / F. Vanderbrouke. – Ministry for Employment, Education, and Training; Vlaamse Overheid, 2007. – 43 p.
-